

Agenda 2030 Varför vänta?

Efter 50-år kan vi konstatera att:

1. Hållbarhets ambitionerna finns idag överallt i samhället.

- I FN
- I vår grundlag
- I varje kommun
- I de flesta företag
- Runt många köksbord

Det är i alla fall inte orden som saknas.

2. Mycket positivt har hänt, och händer, men utvecklingen i stort går fortfarande åt fel håll. Naturresurserna exploateras allt hårdare, våra ekosystem utarmas allt snabbare och destruktiva krafter får allt starkare fotfäste. Och utmaningarna blir inte mindre:

Vår utgångspunkt är att det inte är viljan och ambitionerna som saknas utan att problemet snarare kan härledas ur hur vi angriper hållbarhetsfrågorna. Kanske kan det illustreras så här:

Har vi rätt angreppssätt?

Agenda 2030 berör oss alla. Politiker, experter, beslutfattare och inte minst oss som medborgare. Resurserna, och därmed också ansvaret, allokeras däremot alltför ofta till ett fåtal beslutfattare och experter som förväntas finna lösningar som de inte kan ta ansvar för att genomföra. De flesta politiker, experter och samhällsdebattörer tycks dock vara överens:

- Hållbarhetsfrågorna kan inte lösas ensidigt ”uppifrån”, de är alltför komplexa och berör allt och alla i ett modernt välfärdssamhälle.
- Hållbarhetsfrågorna bör inte lösas ensidigt ”uppifrån”, till syvende och sist måste de lösas inom ramen för de demokratiska ideal som utgör grunden för ett modernt välfärdssamhälle.

När politiker och experter har "monopol" på samtalet leder det till att alltför många förpassas till läktaren. I grunden är detta en ödesfråga för såväl demokratin som för en humanistisk människosyn. Återigen, det är inte insikten om att vi behöver fördjupa det demokratiska samtalet som saknas, det är hur vi tar oss an denna utmaning.

Kofi Annan formulerade utmaningen så här:

"Det nya århundradets största utmaning är att ta ett abstrakt begrepp som hållbar utveckling och göra det till en verklighet för människorna över hela världen."

Vad står i vägen?

Ett problem i sammanhanget är frågans komplexitet. Våra ekosystem och klimatet är komplext. Vår ekonomi är komplex. Vårt sociala system och samspel är komplext. Risken är därför stor att vi inte ser skogen för alla träd och att frågorna fragmenteras. Agenda 2030 rymmer idag 17 olika målområden och uppemot 200 delmål. Någon använde begreppet "målförmörkelse" för att beskriva denna fragmentering. Den bistra verkligheten är att alla stora och små beslut i vardagen måste tas inom ramen för denna komplexitet.

Ett annat problem är att de traditionella utbildnings-institutionerna inte är rustade för utmaningen. Akademin separerar ofta frågorna i specialistområden och folkbildningen prioriterar idag andra, oftast mer "fritidsorienterade", frågor. Utbildningsföretagen saknar affärsmodeller och metoder för att ta sig an uppgiften.

Ytterligare ett problem i sammanhanget är att ansvaret för att nå ut till breda målgrupper hamnar i gränslandet mellan volontärbete och det kommersiellt gångbara. Många goda krafter verkar men det som görs, görs inom ramen för "särintressen" och tenderar därför att präglas av detta. Synergieffekterna uteblir, ofta konkurrerar olika initiativ om medborgarnas uppmärksamhet.

Dessutom ser vi en övertro på information, kommunikation och traditionell utbildning. Det saknas i grunden inte resurser men de används, enligt vår uppfattning fel. Vi tror att man måste skilja på utbildning och lärande. Förändring och lärande är i grunden samma sak och går hand i hand. Med detta synsätt vidgas också synen på "lärande" till att gå bortom det rent "kognitiva" och även omfatta hur vi handlar i olika situationer.

Från ord till handling

Att gå från ord till handling i Agenda 2030 kräver att det finns en tät koppling mellan insikter och hur dessa kan tillämpas.

- 1.** Lärandet måste så långt möjligt – ges ett sammanhang, en struktur och en arena som tar sin utgångspunkt i en helhetssyn på den komplexa miljö som individer och grupper agerar inom. "Klassrummet" stödjer oftast inte detta. Köksbordet, arbetsplatsen eller kafébordet är mer lämpat för detta.
- 2.** Lärandet måste ske i ett socialt kontext. Det är i samspelet med andra som värderingar, förhållningssätt och handlingsmönster skapas. Information och traditionell utbildning riktar sig alltför ofta till individen. Arbetskamrater, familj och vänner separeras och det sociala sammanhanget saknas.
- 3.** Lärandet måste ske i enlighet med vedertagna pedagogiska principer och med respekt för individens integritet. Information, kommunikation och traditionell utbildning utgår ofta ifrån redan etablerade sanningar och lösningar. Lite tid ägnas åt lärande dvs reflektion, dialog och möjligheter att dra sina egna slutsatser.
- 4.** Lärandet måste gå bortom det rent kognitiva, den nya förståelsen måste kunna prövas konkret i handlingsperspektivet. Ord och handling måste gå hand i hand. Återigen, "klassrummet" stödjer oftast inte detta. Köksbordet, arbetsplatsen eller kafébordet är mer lämpat för detta.
- 5.** Lärandeprocessen måste vara genomförbar "i stor skala" och kunna nå alla i samhället på ett kostnadseffektivt sätt samtidigt som ovanstående kriterier möts. Traditionell utbildning kräver oftast en "lärare" som kan såväl frågeställningen som god pedagogik. Dessa växer inte på träd och är såväl dyra som upptagna.

Demokratiutredningens betänkande SOU 2000:1 pekar på utmaningen: ”

”Varje medborgare ska inte bara erbjudas att delta när de ofta komplicerade frågorna om det gemensamma intresset ska besvaras. Vår demokratiteori förutsätter att de verkligen gör det...”

och

”Detta innebär att staten och kommunerna generöst måste tillåta eller erbjuda olika former för deltagande som medborgarna upp

fattar meningsfulla och effektiva. Inte minst gäller detta när nya samhällsproblem kommer upp på den politiska dagordningen.” (Vår kursivering)

Varför vänta?

Analysen är gjord! Något måste göras och det måste göras inom ramen för vårt demokratiska ideal.

Vi kan formulera om utmaningen: Hur får vi de många människorna att delta i ett samtal om Agenda 2030 som gör det möjligt för oss alla att ta vår del av ansvaret?

Detta kan liknas vi en ”Gordisk knut” trots att lösningen är förvånansvärt enkel och kostnadseffektiv så verkar den skymmas av den blinda fläcken.

Vad krävs egentligen för att föra ett bra samtal enligt kriterierna ovan?

1. En angelägen fråga som engagerar oss.
2. En bra struktur på samtalet som gör det möjligt för oss att göra vår röst hörd - utan att tysta andra.
3. En arena att föra samtalet på.

En Tulipanaros? Nej, angreppssätten finns, metoderna finns och verktygen finns! Tänk på den gamla hederliga svenska studiecirkeln, modernisera lite och vi är nära lösningen.

I näringslivet har miljoner medarbetare, i Sverige och internationellt, använt detta angreppssätt. I början på 80-talet uppstod en insikt inom näringslivet att gamla hierarkiska och patriarkaliska ledningsformer inte längre passade in i det moderna samhället. Jan Carlzon mobiliserade ”front-linjen” och delegerade ansvaret för mötet med kunden i ”sanningens ögonblick”. Toyota förändrade spelplanen för bilindustrin genom att involvera alla, på alla nivåer, i ständiga förbättringar. Framgångsrika företag bärs fram av engagerade och ansvarstagande medarbetare! Samhället behöver engagerade och ansvarstagande medborgare!

Att anpassa angreppssättet, studiecirkeln i modern tappning, till såväl frågeställningarna (Agenda2030) som till det demokratiska idealet kan vara det "Alexanderhugg" som gör det möjligt att mobilisera "de många människorna" i hållbarhetsarbetet till en låg kostnad och med hög kvalitet. Skalbarheten gör angreppssättet kostnadseffektivt. Pedagogiken säkrar kvaliteten.

Men så enkelt kan det väl ändå inte vara? Nej, men nästan, det krävs lite infrastruktur också, någon som driver frågan och gör samtalet tillgängligt. Kommunerna, skolan, studieförbunden, näringslivet... Någon som förstår att det krävs ett erbjudande för att vi ska kunna delta i det demokratiska samtalet.

Kontakta oss gärna för ett samtal, kontaktuppgifter finner ni i brevfoten

Göran Gennvi